

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

A zeneművek átdolgozásával és integritásvédelmével kapcsolatos szerzői jogi kérdések

Ügyszám: SZJSZT – 02/13.

A Szakértő Testület feladata

A Szakértő Testület vesse össze a keresetlevélben fellelhető internetes címről letölthető, a V. V. 4. c. műsorsorozat 2011. február 26-án sugárzott, A. által énekelt „Villa himnuszaként” ismertté vált dalt a felperesnek közös művével, a „Vigyázz rám!” című dal I. rendű felperes általi előadásával, majd válaszoljon az alábbi kérdésekre.

A Törvényszék által feltett kérdések

1. *Az összevetést követően megállapítható-e a két dal azonossága dallam (zene) vonatkozásában? Amennyiben igen, erre milyen körülmények, tények vezettek?*
2. *Az összevetést követően megállapítható-e a két dal azonossága dalszöveg vonatkozásában? Megalapozott-e azon II. rendű felperesi állítás, miszerint a szöveg egyezőségének azonossága olyan mértékű, hogy az a szövegíró szerzői jogait sérti? Amennyiben igen, erre milyen körülmények, tények vezettek?*
3. *Fentiek tükrében tehát megalapozott-e azon alperesi védekezés, miszerint a két zenemű nem azonos sem zenéjét, sem szövegét tekintve?*

A Felperesek 12. sz. beadványában foglalt kérdések

1. *A V. V. 4. c. műsorban az R. K. csatornán A. szereplő által a „Villa Himnuszaként” előadott dal azonos-e az ARTISJUS Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület által 1995. február 14-től regisztrált D. L. – N. I.: Vigyázz rám című szerzeményével?*
2. *Az azonosság – jogi védelem – fennáll-e mind a dallam, mind a szöveg vonatkozásában, általában és a konkrét esetben, amikor a dal első sora és refrénje visszatérően azonos az eredeti szöveggel?*
3. *A mű ilyen formában történő előadásához (átdolgozásához) kellett volna engedélyt kérni az Szjt. 29.§ alapján a szerzőktől?*
4. *Az előadott „Villa Himnusz” tekinthető-e karaoke alapra való feldolgozásnak? Amennyiben igen, úgy ez az előadási mód mentesíti-e az R. K.-t a szerzőktől való engedélykérési kötelezettség alól?*
5. *Amennyiben bármely szerző műve karaoke alapként az internetről letölthető, úgy ez a tény mentesíti-e a felhasználót a szerzőktől történő engedélykérési kötelezettség alól, ill. az internetre – a szerzők engedélye nélkül – feltöltött, ellenérték fejében bárki által letölthető karaoke alap esetében az interneten való fellelhetőség – a pusztán tényből fakadóan – értelmezhető-e a szerzők hozzájárulásának, a művük bármilyen formában és módon történő nyilvános előadásához?*
6. *A szerző jogsérelem mértékét – a perbeli esetben – növeli-e az előadás színvonala, minősége és a nyilvánosság széles köre (kb. 3 millió néző, főműsoridőben)?*

A Fővárosi Törvényszék által ezidáig megállapított tényállás:

1. *Felperesek közös műve a „Vigyázz rám!” című dal, melyben I. rendű felperes a dal zeneszerzője, II. rendű felperes a dal szövegírója. Alperes üzemeltetésében áll egy televízióállomás, melyen sugárzásra került a V. V. 4. című műsorsorozat.*

2. *A felperesek keresetükben sérelmezik, hogy alperes üzemeltetésében álló televíziós csatornán az említett műsorsorozat főszereplője a 2011. február 26-i adásban elénekelte a „Vigyázz rám!” című dalt a szerzők hozzájárulása, szerzőségük feltüntetése nélkül. Ezt követően a dal a „Villa himnuszaként” terjedt el az interneten.*
3. *Alperes vitatja a keresetet. Álláspontja szerint a felperesek által sérelmezett előadásban szereplő dal nem felperesek „Vigyázz rám!” című közös műve.*

Az eljáró tanács válasza

A zeneművek átdolgozásának és integritásvédelmének kérdésében a Szerzői Jogi Szakértő Testület részletes elemzést adott a 18/10 sz. szakvéleményben,¹ melyet a T. Törvényszék részére mellékelten csatolva is megküldünk, valamint annak rövid összefoglalóját ehelyütt is megismételjük: *„A művek megváltoztatása – mint alaphalmaz – a mű bármilyen, legkisebb megváltoztatását jelentheti. Ezen változtatások jelentős része önmagában nem bír jogi relevanciával – csak azok a módosítások, amelyek az 'átdolgozás' vagy az 'integritás sérelme' halmaznak részét képezik. A megváltoztatások egy része (a halmazok metszetében) úgy minősül átdolgozásnak (Szjt. 29.§), hogy egyúttal az integritás sérelmét (Szjt. 13. §) is megvalósítja. Más esetekben átdolgozásról van ugyan szó, de nem sérül a mű integritása – vagy éppen fordítva: a beavatkozás személyhez fűződő jogot sért, de az átdolgozás megállapításához szükséges alkotó tevékenységről nincs szó. És végül gyakran találkozunk olyan változtatásokkal, amelyek nem minősülnek átdolgozásnak, és az integritás sérelmét sem valósítják meg.”*

A most szóban forgó eset kapcsán is vizsgálni kell, hogy

- az eredeti mű felhasználása az új verzióban kimutatható-e?
- ha igen, az teljesen az eredeti formájában történt-e, vagy a műbe valamilyen módon beavatkoztak-e?
- ha beavatkozás történt, az minősíthető-e átdolgozásnak (Szjt. 29.§) és/vagy a mű integritását sérti-e (Szjt. 13.§)?

A T. Törvényszék által feltett kérdésekre alább adott válaszokban a Szerzői Jogi Szakértő Testület most eljáró tanácsa ezekre a kérdésekre is választ keres.

Válasz a Törvényszék 1. kérdésre:

„Az összevetést követően megállapítható-e a két dal azonossága dallam (zene) vonatkozásában? Amennyiben igen, erre milyen körülmények, tények vezettek?

A két felvételt összevetve zenei előképzettség nélkül is kétséget kizáróan megállapítható, hogy az eredeti dal felhasználásra került, sőt: a zenei rész tekintetében lényegében teljes az egyezés. A dallam mindvégig, hangról hangra megegyezik. A kíséret, a harmóniai menet is mindvégig azonos – eltekintve az „A. -verzióban” előforduló, nyilvánvalóan a hallás után való tanulás tévedéseiből eredő melléfogásoktól, ezek azonban az egyezést nem kérdőjelezzik meg. Még a kompozíció felépítése, a belső ismétlések, a hangszeres közjátékok elhelyezése és terjedelme is pontosan fedi egymást.

¹ http://www.sztnh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenyek/2010/PDF/szjszt_szakv_2010_18.pdf

Válasz a Törvényszék 2. kérdésre:

“Az összevetést követően megállapítható-e a két dal azonossága dalszöveg vonatkozásában? Megalapozott-e azon II. rendű felperesi állítás, miszerint a szöveg egyezőségének azonossága olyan mértékű, hogy az a szövegíró szerzői jogait sérti? Amennyiben igen, erre milyen körülmények, tények vezettek?”

Bár az „A.-verzió” szövege egy aktualizált alkalmi szöveg, még ebben az alkalmi szövegben is vannak olyan részek, amelyek egyértelműen az eredeti D.-N. dalból kerültek átvételre. Ezek: az indító sor (eredeti: „Elaludni készül a nyár” – A.: „Elaludni készül a ház”), majd a versszakokat rendszeresen lezáró refrén-sor (a „bemondás”, ami egy dalszövegnek a legjellemzőbb része, s ami egyúttal az eredeti dal címe is: „Vigyázz rám!”).

Az eljáró tanács tehát itt is megállapíthatónak tartja, hogy az eredeti dalszövegre épül az új dalszöveg, bár itt jóval nagyobb beavatkozás történt, mint a zene esetében.

Ugyanakkor fontosnak tartjuk kiemelni, hogy egy szöveges zenemű átdolgozása esetén a jogi megítélésben nem lehet ennyire mereven elválasztani egymástól a zenei és a szöveges részt. A két rész ugyanis az eredeti műben egymásra tekintettel született, a mű együtt képez egységet. Egy dal szövegének kicserélése ezért éppúgy sérti a szövegíró személyhez fűződő és vagyoni jogait, mint a zeneszerzőét.

Ezt világosan megerősíti az 1999. évi LXXVI. törvény 5.§ (2) bekezdése: „...Az összekapcsolt művekből álló, együtt alkotott közös mű valamely részének más művel való összekapcsolásához az eredeti közös mű valamennyi szerzőjének hozzájárulása szükséges.”

Válasz a Törvényszék 3. kérdésre:

“Fentiek tükrében tehát megalapozott-e azon alperesi védekezés, miszerint a két zenemű nem azonos sem zenéjét, sem szövegét tekintve?”

Az eljáró tanács álláspontja szerint ez az alperesi védekezés nem megalapozott, az eredeti dal egyértelműen felhasználásra került.

Ami az átdolgozás, illetve az integritás védelmének sérelmét illeti, az eljáró tanács az alábbiakat kívánja leszögezni:

- A mű egysége, Szjt. 13.§. A felhasználás időpontjában hatályos szöveg szerint „A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy más olyan megváltoztatása vagy megcsorbítása, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes.”

A 21744/2007/6. sz. ügyben („Élem az életem – Mónika show ügy”), könnyűzenei mű bulvárműsor szignálzenekénti használata kapcsán a Legfelsőbb Bíróság kimondta: „A mű lényeges vonásainak a szerző engedélye nélküli megváltoztatása, eltorzítása vagy megcsonkítása - függetlenül annak további esetleges hátrányos következményeitől - sérti a szerzőnek a mű integritásához fűződő személyiségi jogát. A perbeli esetben a felperes szerzeményének engedély nélküli lerövidítése, áhangszerelése és a szöveg elhagyása a mű lényegét érintő olyan eltorzítása, illetve megcsonkítása, amely önmagában sérti a szerző személyhez fűződő jogát.”

Szintén ebben az ügyben a Legfelsőbb Bíróság megerősítette a Fővárosi Ítéletábla határozatát egy másik fontos kijelentés tekintetében is: „A jogerős ítélet a Pp. 163. § (3) bekezdés alapján külön bizonyítás nélkül, köztudomású tényként elfogadta a jogsértés jellege és körülményei mérlegelésének eredményeként, hogy a felperest a mű jogosulatlan megváltoztatása miatt érte olyan hátrány, amely indokolja javára nem vagyoni kárpótlás megítélését. A mű engedély nélküli és gondolatosságával nem egyező műsorban történő

felhasználás ugyanis szakmai téren és az adott műfajt kedvelők körében hátrányt jelent a felperes számára. A szerzői mű leértékelődésével és közvetve a szerző hátrányos megítélésével jár, ha a művet nem a szándékolt gondolatisággal, a maga egységében jelenítik meg, hanem az egy bulvár műsor szignáljaként hangzik fel...

A jelen ügyben eljáró tanács álláspontja szerint a „Vigyázz rám!” c. mű dalszövegének jelentős átírása, ráadásul az eredeti gondolatiságtól ilyen távol álló módon, egyértelműen a mű csonkításának minősül, és mint ilyen, a zeneszerző és a szövegíró személyhez fűződő jogát sérti.

- Átdolgozás, Sztj. 29.§. A vonatkozó jogszabályhely szerint *„Átdolgozás (...) a mű minden (...) olyan megváltoztatása (...), amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.”* Az átdolgozás megállapíthatóságának kérdése tehát összefügg azzal, hogy a műbe való beavatkozás új szerzői (alkotói) teljesítményt igényelt-e.

Az eljáró tanács álláspontja szerint az A.-féle új szöveg eléri azt a szintet, hogy egyéni-eredeti műnek minősüljön, az Sztj. 1.§ (3) bekezdése alapján a szerzői teljesítmény nem vonható kétségbe. (Az, hogy a két szövegverzió művészi értéke rendkívül távol áll egymástól, itt nem bír jelentőséggel: az említett törvényhez azt is kifejezetten hangsúlyozza, hogy *„A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”*)

Mivel az új szövegverzió szerzői teljesítménynek tekinthető, ezért megállapítható, hogy az eredeti műből származó új mű jött létre, tehát a mű átdolgozása az Sztj. 29.§ értelmében szintén egyértelműen megállapítható.

Az engedély nélküli beavatkozás tehát mind az eredeti zeneszerző, mind az eredeti szövegíró személyhez fűződő, valamint vagyoni jogát is sérti.

Válasz a Felperes 1. kérdésre:

„A V. V. 4. c. műsorban az R. K. csatornán A. szereplő által a „Villa Himnuszaként” előadott dal azonos-e az ARTISJUS Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület által 1995. február 14-től regisztrált D. L. – N.I.: Vigyázz rám című szerzeményével?”

Ld. Törvényszék kérdéseire adott 1-3. választ.

Válasz a Felperes 2. kérdésre:

„Az azonosság – jogi védelem – fennáll-e mind a dallam, mind a szöveg vonatkozásában, általában és a konkrét esetben, amikor a dal első sora és refrénje visszatérően azonos az eredeti szöveggel?”

Bár az azonosság nem azonos mértékű a zene és a szöveg tekintetében, mivel a szöveges zenemű maga is szöveges zeneműként került felhasználásra, a két szerző alkotását ebben az esetben nem lehet különválasztani, így mindkét szerző joga sérült.

Válasz a Felperes 3. kérdésre:

„A mű ilyen formában történő előadásához (átdolgozásához) kellett volna engedélyt kérni az Sztj. 29.§ alapján a szerzőktől?”

Igen, mind az Szjt. 13.§, mind az Szjt. 29.§ alapján szükség lett volna arra, hogy engedélyt kérjenek a mű eredeti szerzőitől.

Válasz a Felperes 4. kérdésre:

„Az előadott „Villa Himnusz” tekinthető-e karaoke alapra való feldolgozásnak? Amennyiben igen, úgy ez az előadási mód mentesíti-e az R. K.-t a szerzőktől való engedélykérési kötelezettség alól?”

Az ügy megítélése szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a zenei alap honnan származik, a mű engedély nélküli átdolgozása, illetve csonkítása ettől függetlenül megállapítható.

Válasz a Felperes 5. kérdésre:

„Amennyiben bármely szerző műve karaoke alapként az internetről letölthető, úgy ez a tény mentesíti-e a felhasználót a szerzőktől történő engedélykérési kötelezettség alól, ill. az internetre – a szerzők engedélye nélkül – feltöltött, ellenérték fejében bárki által letölthető karaoke alap esetében az interneten való fellelhetőség – a pusztán tényből fakadóan – értelmezhető-e a szerzők hozzájárulásának, a művük bármilyen formában és módon történő nyilvános előadásához?”

Természetesen nem. A szerzői jogi törvény szerint a jogszerű felhasználáshoz a szerző engedélye szükséges, és ha ez kifejezett módon nem került megadásra, a jogsértés megállapítható. Az Szjt. 16.§ (6) bekezdése szerint: *„Jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet.”*

Ha a felhasználó nem tudja szerződéssel igazolni az engedély megszerzését, azt más körülményekkel nem lehet pótolni.

Válasz a Felperes 6. kérdésre:

„A szerző jogsérelem mértékét – a perbeli esetben – növeli-e az előadás színvonala, minősége és a nyilvánosság széles köre (kb. 3 millió néző, főműsoridőben)?”

A jelen szakvéleményben korábban említett Legfelsőbb Bírósági ítélettel elbírált ügyben azonos televízió csatornán, szintén bulvárműsorban történő felhasználás történt.

A Legfelsőbb Bíróság által megerősített jogerős ítéletben a Fővárosi Ítéltábla kimondta: *„A hátrány mértékének megállapításakor a bíróság egyrészt arra volt figyelemmel, hogy a Mónika-show című műsor 2001-től kezdődően milyen széles nyilvánosságot kapott, a felhasznált zeneszám a show- műsoron kívül más formában sugárzásra került-e, például reklám, vagy előzetes műsorajánló formájában, és figyelemmel volt a felperes által előadott, a szakmai életútját ábrázoló adatokra is, és arra a felperesi határozott kijelentésre, hogy a Mónika-show című műsor gondolatvilága távol áll tőle.”*

Budapest, 2013. április 25.

Dr. Rozgonyi Krisztina
a tanács elnöke

Dr. Tóth Péter Benjámín
a tanács előadó tagja

Victor Máté
a tanács szavazó tagja